

UNELE PROBLEME ALE PROTECȚIEI SOCIALE A POPULAȚIEI LA BĂTRÂNEȚE

Ana TOMCEAC A., cercetător științific,
CCD, INCE®

În Republica Moldova, îmbunătățirea asigurării sociale și a asistenței sociale joacă un rol crucial în asigurarea bunăstării populației în curs de îmbătrânire, întrucât îmbătrânirea schimbă semnificativ nevoile, cererea la servicii de sănătate și asistență socială și creează noi nevoi pentru vârstnici, ceea ce are un impact negativ asupra cheltuielilor publice. Prezentul studiu urmărește să analizeze eficiența unor politici de protecție socială a populației în curs de îmbătrânire, rolul acestora în prevenirea riscurilor care pot genera marginalizarea vârstnicilor și să identifice barierele existente în domeniu. În acest articol au fost identificate problemele existente ce vizează asigurarea financiară prestațiilor acordate vârstnicilor. Articolul va fi util autorităților publice, studenților, cercetătorilor implicați în știința economică și specialiștilor care dezvoltă politici sociale.

Cuvinte-cheie: protecția socială, asistență socială, servicii sociale, pensii, indicatori de performanță.

In the Republic of Moldova, improving social insurance and social assistance plays a crucial role in ensuring the well-being of an aging population because aging that substantially alters the needs, demand for health and social care, and creates new needs for the elderly, which has a negative impact on public spending. The present study aims to analyse the performance of social protection policies to the aging population, their role in preventing the risks that can lead to marginalization of the elderly and to identify the existing barriers in the field. This article identifies the existing problems that concern the financial provision of benefits to the elderly. The article will be useful to public authorities, students, researchers involved in economic science and specialists who develop social policies.

Keywords: social protection, social assistance, social services, expenditures for social protection, pension, performance indicators.

Clasificare JEL - J14, J18, H75, I39

Introducere. Problema calității vieții a populației este una dintre problemele actuale în cadrul politicilor de protecție socială a populației îmbătrânite. Nevoile de sănătate și de îngrijire ale acestora constituie un fenomen real și este însoțit de creșterea dependenței persoanelor în etate de populația economic activă. Pierderea competitivității pe piața forței de muncă în vârstă pre-pensionară și pensionară, situația financiară instabilă, sănătate agravată de vârsta, constituie o caracteristică a populației îmbătrânite. Îmbătrânirea modifică substanțial nevoile și respectiv cererea pentru asistența medico-socială, creează un nou tip de cerere din partea vârstnicilor și are un impact asupra cheltuielilor publice. Prezenta cercetare abordează unele aspecte

© Ana Tomceac, ana.tomceac@mail.ru , CCD al Institutului Național de cercetări Economice, <http://www.ccd.md>,

ale politicilor de protecție socială cu cel mai mare impact asupra determinantilor sociali legați de protecție a populației îmbătrânite.

Referitor la finanțele publice preconizate pentru asigurarea bunăstării ale populației îmbătrânite. Transformările structurale economice, reformele care au avut loc în societate au contribuit la agravarea situației social-economice a populației îmbătrânite prin diminuarea esențială a veniturilor reale ale populației. Prin urmare, acest lucru duce la o modificare a mecanismelor existente de finanțare a cheltuielilor publice cu creștere continuă a poverii financiare asupra costurilor aferente pensiilor, serviciilor medicale și serviciilor de îngrijire de lungă durată. Dat fiind faptul că, populația îmbătrânită se confruntă cu anumite riscuri care afectează bunăstarea lor²⁵ sistemul de protecție socială a persoanelor vârstnice include: asigurarea bătrâneții, asigurări de sănătate și asistența socială a vârstnicilor. Eficientizarea sistemului de protecție socială și creșterea rolului acestuia în asigurarea bunăstării populației îmbătrânite în Republica Moldova s-a evidențiat prin perfecționarea sistemului de prestații de asigurare socială și asistență socială. În prezent, protecția socială a vârstnicilor este asigurată de o serie de legi și regulamente care determină direcția și principiile de bază ale politicii de stat în acest domeniu. Baza reformelor legislative în domeniu orientată spre armonizarea legislației Republicii Moldova cu standardele internaționale constituie ansamblul de documente promovate de ONU, OMS, Consiliul European, UE și alte organizații internaționale.²⁶ Astfel, bătrânețea, fiind considerată în spațiul european mai mult ca un risc de dependență și de excluziune socială, protecția socială a acestora constituie o temă prioritară. În vederea tendințelor privind integrarea în UE, Republica Moldova continuă modernizarea sistemului de protecție socială conform valorilor stabilite în spațiu european având la baza obiectivele comune în ce privește ajustarea sistemului național de protecție socială la fenomenul de îmbătrânire a populației având în vedere: asigurarea viabilității sistemului pe termen lung; promovarea politicilor demografice (de creștere a fertilității sau/și axate pe longevitate); perfecționarea politicilor sociale strategice la bază cărora stau principiile de integrare/segregare după vârsta precum și inegalitățile pe piața muncii.

Posibilitatea asigurării unui nivel adecvat al protecției sociale este dependent de modele de bază (se subînțelege ansamblul de principii de organizare și funcționare a

²⁵ Din riscuri care provoacă bunăstarea populației îmbătrânită fac parte: deteriorarea sănătății, lipsa resurselor suficiente pentru menținerea unui nivel decent de trai, dependența de asistență socială și sprijin financiar din partea altora.

²⁶ Declarația de la Viena (1998) - "A îmbătrâni în Europa: Solidaritatea între generații - baza coeziunii sociale"; Planul Internațional de Acțiune privind îmbătrânirea și Declarația Politică (2002); Carta Socială Europeană Revizuită care constituie un instrument care prevede dreptul la protecția împotriva sărăciei și excluderii sociale; Tratatul de la Amsterdam și Carta Drepturilor Fundamentale adoptată la 7 decembrie 2000 (în versiunea ratificată în 2007) care stabilește drepturile persoanelor în etate; Codul European de Securitate Socială (Partea a V-a) care prevede garantarea prestațiilor care se adresează riscului de bătrânețe; Recomandarea Consiliului European nr. 1428(1999) "Viitorul cetățenilor vârstnici: protecție, participare și promovare"; Recomandarea Consiliului European Nr. R (98) 9 privind dependența; Recomandarea Consiliului European nr. 92/442/CCE privind dezvoltarea sistemelor de protecție socială în bază principiilor determinate în următoarele domenii: boală, maternitate, șomaj, incapacitate de muncă, bătrânețe, familie; Recomandarea Comitetului de Miniștri nr. R(87)22 privind depistarea și supravegherea problematicei persoanelor vârstnice și alte acte normative la nivel european. <http://ec.europa.eu/>

programele sociale)²⁷ și volumul mijloacelor financiare preconizate. În 2017 măsurile de protecție socială au consumat mai mult de o treime din cheltuielile Bugetului Public Național (BPN), circa - 34,5% din total cheltuieli, sau circa 13,2% din Produsul Intern Brut (PIB) față de 28,7% în medie pe UE (2014). În 2018 volum de cheltuieli pentru protecția socială se estimează mai puțin față de nivelul anului 2017 - ceea ce reprezintă 13,0% din PIB și 33,9% din cheltuielile BPN și demonstrează în viitor o tendință de diminuare.²⁸ Sistemul de protecție socială a populației din grupa îmbătrânită include două domenii interdependente: *asigurările sociale și asistența socială*. Ponderea cheltuielilor preconizate pentru aplicarea măsurilor de protecție socială este semnificativă și pentru 2018 constituie mai mult de jumătate a cheltuielilor din domeniul social (*Tabelul 1*). Conform estimărilor Ministerului Finanțelor, în anul 2018, cheltuielile de protecție socială ale bugetului public național, vor demonstra o creștere cu circa 6,6% față de anul precedent. Dar, ținând cont de Indicele prețului de consum mediu anual prognozat, creșterea estimată va fi cu mult mai mică și va atinge circa 0,6%.

Tabelul 1. Evoluția unor indicatori privind cheltuieli a bugetului public național, 2016-2018

	2016	2017 pr.	2018 pr.	2018 față de 2017
Cheltuieli recurente, total, mlrd.lei	50563,6	52399,4	56149,3	107,2
Cheltuieli publice recurente pentru protecția socială, mlrd.lei	17359,0	18877,6	20126,7	106,6
Indicele prețului de consum mediu anual, %	106,4	105,5	105,9	+0,4 p.p.
Cheltuielile de ordin social, total, mlrd.lei	34640,9	36450,2	38375,6	105,3
Ponderea cheltuielilor pentru protecția socială recurente în suma totală a cheltuielilor, (%)	32,9	34,5	33,8	- 0,7 p.p.
Ponderea cheltuielilor pentru protecția socială în cheltuielile de ordin social, (%)	50,1	51,8	52,4	0,6 p.p.
Cheltuielile pentru protecția socială, % din PIB	13,0	13,2	13,0	- 0,2 p.p.

Sursa: Cadrul bugetar pe termen mediu (2017-2019), <http://www.mf.gov.md>, <http://www.statistica.md>

Totodată, având în vedere că modificarea cererii populației din grupa îmbătrânită privind consumul produselor și serviciilor, contribuie la creșterea serviciilor de îngrijire social medicală și de sănătate, ca rezultat vor afecta finanțele publice preconizate pentru: *pensii, asistență medicală și îngrijiri pe termen lung*. Din

²⁷ La nivel oficial Comisia Europeană a recunoscut că în țările UE domină patru modele de bază (subînțelege ansamblu de principii de organizare și funcționare a programelor sociale într-o țară sau alta): Modelul continental sau Bismarck-ian, modelul anglo-saxon sau modelul Beveridge, modelul scandinav și modelul european de Sud.

²⁸ Cadrul bugetar pe termen mediu (2017-2019) Aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.1011 din 26 august 2016. <http://www.mf.gov.md>, <http://ec.europa.eu/eurostat/>

acest punct de vedere, pe măsură ce numărul de persoane îmbătrânite va crește²⁹, atât în termeni absoluți cât și în comparație cu populația activă, cheltuielile de ordin social ale bugetului public național vor crește în anul 2018 față de anul 2017 cu 5,3%. Dar, ținând cont de Indicele prețului de consum mediu anual prognozat, valoarea estimată a cheltuielilor de ordin social nu va crește și va atinge circa 99,4% din valoarea anului 2017. Unul din cei mai des utilizați indicatori de performanță a cheltuielilor de stat pentru protecția socială o constituie *Ponderea cheltuielilor pentru pensii în PIB* care ne permite să evaluăm povara cheltuielilor pentru pensii asupra economiei naționale și capacitatea de a asigura protecția persoanelor vârstnice. Impactul unor factori asupra cheltuielilor pentru achitarea pensiilor, exprimate ca pondere în PIB poate fi demonstrat prin analiza factorilor reflectate în *Tabelul 2*, care permite evidențierea efectelor fiecărui factor de impact. Cercetările în domeniu ne demonstrează că, *Raportul de dependență demografică* este un factor principal, care contribuie la majorarea sau diminuarea cheltuielilor publice pentru pensii și creșterea acestui raport în 2017 cu 1,3 p.p. față de anul precedent demonstrează îmbătrânirea continuă populației și provoacă *majorarea* cheltuielilor pentru pensii în PIB.

Tabelul 2. Evoluția principalilor indicatori macroeconomici pentru anii 2016-2017

Indicatorii	2016	2017	2017 față de 2016
Produsul intern brut nominal, mldr. Lei	134,5	142,6*	+8,1
Cheltuieli pentru protecția persoanelor în etate, mldr. Lei	9,58	9,98*	+0,4
<i>Cheltuieli pentru pensii în PIB, %</i>	7,1	7,0*	-0,1 p.p.
Indicele prețurilor de consum mediu anual, %	100,0	106,6	+6,6
Rata de dependență demografică a populației vârstnice (ponderea populației peste vârsta aptă de muncă în populația în vârstă aptă de muncă ³⁰)	27,3	28,6	+1,3 p.p.
Raportul dintre total populația în vârstă de 15 și peste și populația ocupată	2,45	2,47	+0,02 p.p.
Numărul pensionarilor de toate vârstele, mii pers.	711,7	716,0	+4,3
Rata de acoperire % , pensionari/100 pers. peste vârsta aptă de muncă	112,4	109,2	-3,2 p.p.
Salariul mediu lunar nominal, lei	4 997,8	5 697,1	+699,3
Pensia medie pentru limita de vârstă ³¹ , lei	1 301,1	1456,9**	+155,8
<i>Rata de înlocuire a salariului prin pensie, %</i>	26,0	25,6	- 0,4 p.p.

Sursa: * Cadrul bugetar pe termen mediu (2017-2019), ** Mărimea medie a pensiei lunare stabilite pentru limită de vârstă începând cu anul 2017 este calculată inclusiv cu pensiile pensionarilor organelor de forță.

<http://www.mf.gov.md> , <http://www.statistica.md> , <http://statbank.statistica.md/>

²⁹ Numărul de persoane în vârstă de peste 65²⁹ de ani în Republica Moldova a crescut cu aproape o pătrime în ultimul deceniu și se va dubla, conform prognozelor, până în 2050 dar către 2060 va constitui 30 la sută. Raport nr.112339-MD: Abordarea securității economice a persoanelor vârstnice în Moldova prin prisma drepturilor omului, Grupul Băncii Mondiale. <http://documents.worldbank.org/curated/en/657251493392758897/pdf/112339-ROMANIAN-137p-Moldova-Aging-PostDM-FINAL-translated.pdf>

³⁰ Bărbați în vârstă de 16-61 ani, femei în vârstă de 16-56 de ani.

³¹ aflați la evidența Casei Naționale de Asigurări Sociale, <http://www.cnas.md/>

Sesiunea științifică „Transformări demografice și priorități de politici”

Având în vedere creșterea populației peste vârsta aptă de muncă cu circa 22% față de anul precedent, *Rata de acoperire* caracterizată prin numărul de pensionari de toate vârstele la o sută de persoane peste vârsta aptă de muncă a demonstrat în perioada respectivă o scădere de 3,2 p.p. față de anul 2016 (de la 112,4 până la 109,2 pensionari pe o sută de persoane peste vârsta aptă de muncă). Dar, totuși acest indicator a demonstrat că în categoria de beneficiari de pensii sunt prezenți și alte vârste care nu/sau parțial au contribuit la acumularea contribuțiilor de asigurare. Din totalul persoanele care primesc pensii în 2017 numai 77% sunt pensionari pentru limita de vârsta fapt, ce contribuie la creșterea cheltuielilor pentru achitarea pensiilor în PIB și confirmă necesitatea reformării continue a sistemului de pensii. Creșterea neesențială a *ocupării* în 2017 de 0,02 p.p. față de anul precedent (calculată ca Raportul dintre total populația în vârstă de 15 și peste și populația ocupată de aceeași vârstă) va contribui la scăderea numărului dependenților dar nu va genera o creștere a PIB-ului. Asupra factorului de ocupare un impact pozitiv o are și creșterea numărului persoanelor vârstnice (65 ani și peste) active din punct de vedere economic. Totodată, Rata de ocupare al persoanelor din această categorie de vârstă a demonstrat o creștere neesențială – circa 0,2% (de la 11,4% în 2016 până la 11,6% în 2017).

În ce privește nivelul de asigurare a vârstnicilor la bătrânețe. Pensile au un rol important în asigurarea bunăstării persoanelor în vârstă înaintată și au constituit în 2017 circa 54,2% din veniturile disponibile ale gospodăriilor constituite din pensionari. Unul dintre cel mai des utilizați indicatori de performanță a politicilor în domeniul constituie *Rata de înlocuire* a salariului prin pensie care reflectă un efect ambivalent: dintr-o parte demonstrează nivelul de asigurare a vârstnicilor la bătrânețe din altă parte majorarea relativă a cuantumului pensiei în salariul mediu pe economie, contribuie la creșterea cheltuielilor pentru achitarea pensiilor în PIB. În cazul nostru Rata de înlocuire a salariului prin pensie este foarte mic și în 2017 a demonstrat o reducere cu 0,4 p.p. (de la 26,0% în 2016 la 25,6% în 2017) pe când Codul european de securitate socială stabilește valoarea recomandată a acesteia de 40%. Micșorarea ratelor de acoperire cu pensii și de înlocuire pot spori riscul de sărăcie a vârstnicilor. Dependența de venituri din pensii a fost mult mai mare în rândul gospodăriilor din mediul urban. În acest context, creșterea numărului pensionarilor, nivelul jos de ocupare a populației³² contribuie la creșterea ratei de dependență a sistemului public de pensii care în 2017 a constituit circa 79,6% (la 100 de contribuabili în sistemul public îl revin 79,6 de beneficiari de pensii) dar raportul dintre numărul celor ocupați și beneficiarii de pensii constituia circa 1,69:1 față de 4/1 recomandat pentru sistemul solidar de pensii existent în Moldova.

Deci, sistemul public de pensii oferă pensii în cuantum insuficient unui trai decent majorității pensionarilor ceea ce este demonstrat prin cercetări statistice: circa o treime (30,%) din cei aflați în cea mai puțin asigurată (săracă) decilă, în 2017, îl ocupă pensionarii. Pensile au un rol important în reducerea sărăciei nu numai a vârstnicilor dar și a gospodăriilor în componența cărora sunt aceștia: după cum reiese din datele statistice, pensiile reprezintă o sursă de venit esențială pentru cei săraci și constituiau în 2017 în jur de 20,1% din venitul total al gospodăriilor din rândul celor sărace (I-a

³² Rata de ocupare a populației de 15 ani și peste³² a fost de 40,8%, fără modificări semnificative față de anul 2015 (+0,5 p.p), <http://www.statistica.md/>

quintilă), comparativ cu 14,0 % în rândul celor nesăraci (a V-a quintilă)³³. Nivelul pensiilor în sistemul public se menține foarte mic față de valoarea minimumului de existență și acoperă numai 94,1% din valoarea acestuia pentru această categorie de populație (1 547,5 lei), iar mai mult de jumătate (51,2%) din pensionarii neocupați au dispus de un venit mediu lunar în limitele a 500-1500 lei.³⁴ Deși sistemul public de pensii este mult în defavoarea pensionarilor, situația creată a contribuit la promovarea reformelor și din 2017, conform modificărilor operate în Legea privind sistemul public de pensii (nr. 156-XIV din 14.10.1998), în Moldova, s-au efectuat unele activități privind îmbunătățirea sistemului de pensii, care prevede către anul 2028 creșterea și egalarea vârstei de pensionare și a stagiului de cotizare pentru femei și bărbați, aplicarea formulei noi de calcul a pensiei, valorizarea venitului mediu asigurat pentru calculul pensiei pentru limită de vârstă și a pensiei de dizabilitate (la 1 aprilie 2017, la 1 noiembrie 2017 și la 1 octombrie 2018) pentru pensionarii care și-au stabilit pensiile începând cu 2001 având ca scop creșterea nivelului de trai al acestei categorii de populație; stabilirea cuantumului pensiei minime la nivelul venitului lunar minim garantat (961 lei) atât pentru angajații în economia națională, cât și pentru cei din agricultură; modificarea modului de instituire a pensiei anticipate; modificarea condițiilor de acordare a dreptului la pensie de dizabilitate; modificarea modului de calcul a pensiei de urmaș etc. Modificările efectuate în sistemul de pensii au contribuit la creșterea veniturilor din pensii în trimestrul I a anului 2018 cu 15,3% față de trimestrul I a anului 2017. Totodată, în structura venitului disponibil creșterea respectivă a fost mai modestă: venitul din pensii în trimestrul I, 2018 a constituit 20,9% din venitul disponibil total față de 20,0% în trimestrul I, 2017. Asemenea, modificările au contribuit și la creșterea co-raportului dintre mărimea medie a pensiei lunare stabilite pentru limită de vârstă și valoarea medie a minimumului de existență pentru pensionari de la 91,0% în semestrul I 2017 până la 99,9% în perioada respectivă a anului 2018. Dar este necesar de a ținut cont de faptul că mărimea medie a pensiei lunare stabilite pentru limită de vârstă începând cu anul 2017 este calculată inclusiv cu pensiile pensionarilor organelor de forță care contribuie la majorarea cuantumului pensiei medii lunare stabilite pentru limită de vârstă³⁵. Cu toate acestea, având în vedere faptul că, un grup de beneficiari de pensii (stabilite până la 2001) nu cad sub prevederile modificărilor sus menționate, riscul de sărăcie în rândul vârstnicilor va crește, iar echitatea socială nu va deveni principiul de bază al acestui sistem și pensia nu va asigura un trai decent pentru toate persoanele îmbătrânite.

Dat fiind faptul că nevoile persoanelor vârstnice nu sunt acoperite cu resursele obținute din sistemul asigurărilor sociale de care dispun ei (printr-o pensie decentă) majoritatea din ei sunt beneficiarii sistemului de asistență socială. Perfecționarea sistemului de asistență socială în Republica Moldova s-a realizat treptat printr-o serie de reforme și aplicarea unor mecanisme de performanță a modului de acordare a serviciilor precum și utilizarea eficientă a surselor financiare prevăzute pentru acest scop, orientarea lor spre cele mai vulnerabile pături ale societății.³⁶ Eficientizarea

³³ <http://statbank.statistica.md/>

³⁴ „Aspecte privind nivelul de trai al populației în 2017” <http://www.statistica.md/>

³⁵ Minimumul de existență în semestrul I 2018, <http://www.statistica.md/>

³⁶ Structura funcțională a sistemului actual de asistență socială, în general, este compus din prestații sociale, acordate sub formă de bani, care diferă în tipul lor, beneficiarii, sursele de

Sesiunea științifică „Transformări demografice și priorități de politici”

sistemului de *prestații sociale* și creșterea rolului acestuia în asigurarea bunăstării populației îmbătrânite s-a demonstrat prin introducerea Venitului Minim Garantat scopul căruia este protecției sociale a populației în situație de risc inclusiv și a vârstnicilor veniturile cărora nu depășește mărimea acestui standard³⁷. În Republica Moldova doar în cazul a 3 tipuri de prestații sânt aplicate mecanismele de eligibilitate prin testarea veniturilor solicitanților (ajutoarele materiale, ajutorul social și ajutorul pentru perioada rece a anului) și sunt orientate către populația cu venituri mici cu criteriile de eligibilitate care variază de la un tip la altul. Aceasta reflecta o evoluție pozitivă în reforma asistenței sociale, deoarece prevede redirectionarea surselor financiare de la transferurile în numerar bazate pe categorii spre cele orientate pe persoanele afectate de sărăcie. Programul de transferuri sociale în formă monetară numit „Ajutor social”, care vine în suportul familiilor sărace a fost lansat în 2008. La moment acesta are două componente de bază – ajutorul social și ajutorul pentru perioada rece a anului. În 2017, valoarea venitului lunar minim garantat a constituit 961 lei. Totodată, conform modificărilor la actele normative în vigoare se stabilește indexarea anuală la 1 aprilie a valorii venitului lunar minim garantat reieșind din creșterea anuală a indicelui prețurilor de consum pentru anul precedent. Comparativ cu alte programe, care acordă prestații nemijlocit unei persoane, Ajutorul Social și Ajutorul pentru perioada rece a anului (APRA) este acordat familiei³⁸, deoarece la stabilirea acestora se ia în calcul atât mărimea familiei cât și structura internă a acesteia inclusiv veniturile. Totodată, având în vedere că ambele programe vizând în mod specific persoanele cele mai nevoiașe inclusiv din rândul celor vârstnici, ponderea acestora în venituri disponibile este destul de modestă – circa 0,8% din venitul disponibil al pensionarilor. Astfel, total pe țară circa 15,3% din pensionari neocupați dispun de un venit mediu lunar mai mic de valoarea venitului lunar minim garantat dar în mediul rural - circa 19,9% faptul care vorbește despre cuantumul mic a prestațiilor și insuficiența lor pentru a-i proteja pe cei vulnerabili din rândul pensionarilor neocupați.

Un alt tip de prestații acordate vârstnicilor sunt alocațiile sociale de stat pentru unele categorii de cetățeni finanțate din bugetul de stat și nu se reglementează prin Legea privind pensiile de asigurări sociale de stat. În același timp, beneficiarii de alocații prezintă o categorie foarte importantă deoarece beneficiarii acestor tipuri de prestații sunt persoanele vârstnice care au atins vârsta standard de pensionare, dar nu întrunesc condițiile pentru obținerea pensiei pentru limită de vârstă. În prezent în structura pensionarilor o pondere însemnată le revine și celor pensionați pe motiv de invaliditate. Totodată, prestații de asistență socială în formă de alocație socială de stat rămân în valorile foarte mici. În 2017 (la situația de 01.01.2018) circa 61 mii de

finanțare și instituțiile sau organizațiile ce le stabilesc și le achită (compensații, indemnizații, alocații, ajutor material), precum și *serviciilor sociale* care se acordă de către instituțiile specializate de tip medico-social, precum și de către autoritățile administrației publice locale, agenții economici, organizațiile neguvernamentale, persoanele fizice³⁶.

³⁷ Venitului minim garantat este un standard social aplicat în Republica Moldova prin Legea cu privire la ajutorul social nr. 133-XVI din 13.06.2008 (Monitorul Oficial nr. 179 din 30.09.2008 art.nr. 625) prin art.7.

³⁸ În sensul Legii cu privire la ajutorul social nr. 133-XVI din 13.06.2008, *familia* reprezintă două sau mai multe persoane care locuiesc în aceeași locuință și se întrețin dintr-un buget comun. Beneficiază de drepturile de familie și orice persoană adultă care nu face parte dintr-o familie.

beneficiari au primit alocația socială de stat (valoarea medie a constituit 436,61 lei), din care 12,2% din rândul vârstnicilor dar valoarea medie acestora a constituit numai 153,75 lei³⁹ faptul care vorbește despre impactul nesemnificativ asupra situației materiale ale acestei categorii de beneficiari de alocații de stat. Trebuie de ținut cont că, în situația în care persoanele în etate constituie unul din grupurile vulnerabile de populație, sistemul de asistență socială, prin scopul său, nu are posibilitatea de a combate sărăcia în rândul acestora, dar îndeplinește rolul de sprijinire temporară a persoanelor aflate în dificultate pentru a depăși riscul de a cădea în sărăcie.

Concluzii: Sistemului de prestații sociale reprezintă o parte majoră a sistemului de protecție socială care acoperă diferitele tipuri de riscuri cu care populația îmbătrânită se poate confrunta pe parcursul vieții și joacă un rol important în asigurarea protecției sociale eficiente și de calitate. Din acest punct de vedere calitatea, accesibilitatea, acoperirea și accesibilitatea serviciilor prestate sunt foarte importante. Programele de susținere socială a populației îmbătrânite au ca scop îmbunătățirea nivelului și calității vieții lor, iar ca direcție principală ale politicilor publice, ar trebui să fie impactul asupra venitului gospodăriilor. Deoarece anume venitul determină posibilitățile gospodăriilor în principalele domenii de utilizare a resurselor financiare:

- asigurarea unui nivel de trai decent pentru toți membrii, indiferent de contribuția fiecărui din membrii la bugetul gospodăriei;
- posibilitatea de a investi în dezvoltarea potențialului uman al membrilor;
- acumularea de fonduri proprii cu investițiile ulterioare în bunăstarea familiei faptul care contribuie la dezvoltarea economiei locale.

Referințe bibliografice

1. DÁVALOS, Maria Eugenia, BROWN, Bethany, HOLLA, Alaka, NGUYEN, Tu Chi, SEITZ, William, SMOLYAR, Julia. A Human rights-based approach to the economic security of older people in Moldova: report no. 112339-MD. World Bank Group. 2017. 124 p. [Accesat 10 august 2018]. Disponibil: <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/26039>
2. PARLAMENTUL EUROPEAN. Rezoluția Parlamentului European din 14 martie 2007 privind serviciile sociale de interes general în Uniunea Europeană (2006/2134(INI)). Strasbourg. [Accesat 10 august 2018]. Disponibil: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2007-0070+0+DOC+XML+V0//RO>
3. ASTROV, Vasily, HOLZNER, Mario, LEITNER, Sebastian, VIDOVIC, Hermine. Social protection and social inclusion in Belarus, Moldova and Ukraine: synthesis report. Vienna, 2010, june. 78 p. [Accesat 10 august 2018]. Disponibil: <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=5758&langId=en>
4. COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES. Health care and care for the elderly: Supporting national strategies for a high degree of social protection. 2003, 03 ianuarie. [Accesat 24 august 2018]. Disponibil: <http://www.europa.eu.int>

³⁹ Informație privind beneficiarii de pensii, alocații sociale de stat și indemnizații adresate familiilor cu copii, aflați la evidență Casei Naționale de Asigurări Sociale la situația de 01.01.2018. <http://www.cnas.md/>